Lietas Nr. 11517014609
Lietas arhīva Nr. SKK-0310-16

LĒMUMS

Rīgā 2016.gada 28.jūnijā

Latvijas Republikas Augstākā tiesa šādā sastāvā:

tiesnesis P.Opincāns
tiesnesis A.Freibergs
tiesnese A.Nusberga

izskatīja lietu rakstveida procesā sakarā ar apsūdzētā /E.G./ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2016.gada 9.februāra lēmumu un

k o n s t a t ē j a

Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 1.jūnija spriedumu

/E.G./, /personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 317.panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2008.gada 26.novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar naudas sodu 20 minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 7200 *euro*.

Piedzīta no /E.G./ /Nosaukums/pašvaldības labā materiālā kaitējuma kompensācija 660774,65 *euro*.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2016.gada 9.februāra lēmumu Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2015.gada 1.jūnija spriedums atstāts negrozīts.

Ar tiesu nolēmumiem /E.G./ atzīts par vainīgu un sodīts par to, ka viņš, būdams valsts amatpersona, veica tīšas darbības, kas acīmredzami pārsniedza valsts amatpersonai ar likumu piešķirto tiesību un pilnvaru robežas, un šīs darbības radīja būtisku kaitējumu valsts varai un pārvaldības kārtībai un izraisīja smagas sekas.

/E.G./ laika posmā no 2005.gada 1.septembra līdz 2009.gada 6.maijam bija Apdrošināšanas akciju sabiedrības /Nosaukums A/ (turpmāk tekstā – AS /Nosaukums A/apdrošināšana), komercreģistra reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, juridiskā adrese /adrese A/, valdes priekšsēdētājs kapitālsabiedrībā, kuras pamatkapitālu 100% veido Rīgas pašvaldības ieguldītais kapitāls, tas ir, bija valsts amatpersona, kurai ir tiesības rīkoties ar pašvaldības finanšu līdzekļiem.

Saskaņā ar AS /Nosaukums A/ apdrošināšana valdes 2005.gada 1.novembra lēmumu par pārstāvības tiesību piemērošanas kārtību – konkrētās amatpersonas pilnvarojuma apjomu uzņēmuma vadītāja vārdā parakstīt ar AS/Nosaukums A/ apdrošināšana saistītos dokumentus, ņemot vērā AS /Nosaukums A/apdrošināšanas 2003.gada 25.novembra Statūtu 4.4. un 4.5. punktus, kā arī Komerclikuma 303.panta otro daļu, kur noteikts, ka valdes locekļi pārstāv sabiedrību kopīgi un valdes locekļi var pilnvarot no sava vidus vienu vai vairākus valdes locekļus slēgt noteiktus darījumus vai noteikta veida darījumus, /E.G./ bija pilnvarots pārstāvēt Sabiedrību attiecībās ar fiziskajām un juridiskajām personām un parakstīt attiecīgos dokumentus, kā arī slēgt darījumus par summām no 10000,00 latiem (14228,72 *euro*) līdz 50000,00 latiem (71143,59 *euro*) tikai saskaņā ar AS /Nosaukums A/ apdrošināšana valdes lēmumu par konkrēto darījumu, bet slēgt darījumus par summu, kas pārsniedz 50000,00 latus (71143,59 *euro*) – tikai saskaņā ar AS/Nosaukums A/apdrošināšana padomes lēmumu par konkrēto darījumu.

/E.G./ bez attiecīga AS /Nosaukums A/ apdrošināšana padomes un valdes lēmuma un rīkojoties pretēji likuma „Par valsts un pašvaldības finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu" (2002.gada 12.jūlija likuma redakcijā) 3.panta 1.punktā noteiktajam, ka uzņēmējsabiedrībām, kurās pašvaldības daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopsummā pārsniedz 50 procentus, jārīkojas ar finanšu līdzekļiem un mantu lietderīgi, tas ir, rīcībai jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu, apzinoties, ka 2005.gadā RP SIA /Nosaukums B/ notika atklāts konkurss „Par RP SIA /Nosaukums B/ darbinieku veselības apdrošināšanu" (identifikācijas Nr.RS/2005/31), un apzinoties to, ka par konkursa uzvarētāju 2005.gada 25.oktobrī tika paziņota AS/Nosaukums A/ apdrošināšana, kā arī apzinoties to, ka ne atklātā konkursa „Par RP SIA /Nosaukums B/ darbinieku veselības apdrošināšanu" nolikumā, ne iepirkuma līgumā nav ietverti noteikumi par konkursa uzvarētāja saistībām maksāt atlīdzību par starpniecības pakalpojumiem, kas sniegti konkursa izvērtēšanas procesā, bez tiesiska pamata, acīmredzami pārsniedzot viņam kā valsts amatpersonai piešķirto pilnvaru un tiesību robežas, noslēdza vienošanās protokolus ar SIA /Nosaukums V/ par apdrošināšanas starpniecības, riska administrēšanas un monitoringa pakalpojumiem, kas AS /Nosaukums A/ apdrošināšana netika sniegti.

2005.gada 1.decembrī /E.G./ AS /Nosaukums A/ apdrošināšana vārdā /adrese A/, noslēdza vienošanās protokolu Nr.27 ar SIA /Nosaukums V/ par klienta RP SIA /Nosaukums B/ piesaisti, paredzot brokera komisiju 25% apmērā. Papildus tam 2006.gada 6.jūnijā /E.G./ noslēdza vienošanās

protokolu Nr.31 par SIA /Nosaukums V/ veikto papildus risku administrēšanu, riska monitoringu, paredzot komisiju 42065,49 latu (59853,80 *euro*) apmērā.

2007.gada 2.maijā /E.G./ AS /Nosaukums A/ apdrošināšana vārdā /adrese A/, noslēdza vienošanās protokolu Nr.02/07 Nr.34 ar SIA /Nosaukums V/ par klienta RP SIA /Nosaukums B/ piesaisti, paredzot brokera komisiju 25% apmērā. Vēlāk, 2007.gada 7.maijā /E.G./ AS /Nosaukums A/ apdrošināšanas vārdā noslēdza vienošanās protokolu Nr.3/07 Nr.35 par papildus riska administrēšanu, paredzot komisiju 61273,80 lati (87184,76 *euro*) apmērā.

2008.gada 30.aprīlī /E.G./ AS /Nosaukums A/ apdrošināšana vārdā /adrese A/ noslēdza vienošanās protokolu Nr.1/08 ar SIA/Nosaukums V/ par klienta RP SIA /Nosaukums B/ piesaisti, paredzot brokera komisiju 25% apmērā, un papildus tam 2008.gada 12.maijā viņš noslēdza AS/Nosaukums A/apdrošināšanas vārdā vienošanās protokolu Nr.2/08 par papildu riska administrēšanu, paredzot komisiju 57 663,34 latu (82047,54 *euro*) apmērā.

Pamatojoties uz norādītajiem vienošanās protokoliem, AS /Nosaukums A/apdrošināšana apmaksāja SIA /Nosaukums V/iesniegtos rēķinus – 2006.gada 5.maijā 105163,71 lati (149634,48 *euro*) ; 2006.gada 8.jūnijā 42065,49 lati (59853,80 *euro*) ; 2007.gada 21.maijā 61273,80 lati (87184,76 *euro*); 2007.gada 21.maijā 102123,17 lati (145308,18 *euro*); 2008.gada 22.maijā 57663,34 lati (82047,54 *euro*) ; 2008.gada 3.jūnijā 48052,78 lati (68372,95 *euro*) un 2008.gada 9.septembrī 48052,78 lati (68372,95 *euro*). Tādā veidā no AS /Nosaukums A/apdrošināšana konta SIA /Nosaukums V/tika pārskaitīti 464395,07 lati (660774,65 *euro*) par klienta piesaisti un papildus riska monitoringu, kas netika veikti.

/E.G./, būdams AS /Nosaukums A/ apdrošināšana valdes priekšsēdētājs, proti, valsts amatpersona, ar tīšām darbībām, būtiski pārsniedzot savas pilnvaras, parakstīja vienošanās protokolus ar SIA /Nosaukums V/par pakalpojumiem, kas AS /Nosaukums A/ apdrošināšana netika sniegti, kā rezultātā /Nosaukums/ pašvaldībai kā vienīgajam AS /Nosaukums A/ apdrošināšana akcionāram radīja materiālu zaudējumu 464395,07 latu (660774,65 *euro*) apmērā, kas atbilstoši 1998.gada 15.oktobra likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās laiku un kārtību" 20.pantā noteiktajam ir atzīstams par lielu apmēru, jo noziedzīgā nodarījuma priekšmeta kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nebija mazāka par piecdesmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu, kas atbilstoši iepriekš norādītā likuma 24.pantam izraisa smagas sekas. Kā arī /E.G./, rupji pārkāpjot viņam ar Komerclikumu un AS /Nosaukums A/ apdrošināšana 2003.gada 25.novembra Statūtu noteikto pilnvarojumu, rīkojoties pretēji likumā „Par valsts un pašvaldības finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu" noteiktajam pienākumam lietderīgi rīkoties ar valsts un pašvaldību finanšu līdzekļiem un mantu, neievērojot šī likuma 8.pantā noteikto aizliegumu uzņēmējsabiedrībām, kurās valsts vai pašvaldības daļa pamatkapitālā pārsniedz 50 procentus pasūtīt pakalpojumus par acīmredzami paaugstinātu cenu, radīja būtisku kaitējumu valsts varai un pārvaldības kārtībai.

Apsūdzētais /E.G./ par Rīgas apgabaltiesas lēmumu iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt apelācijas instances tiesas lēmumu daļā par /Nosaukums/ pašvaldībai noteikto kaitējuma kompensāciju un atceltajā daļā lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.

Apsūdzētais /E.G./ kasācijas sūdzībā norāda, ka tiesa bez jebkādas motivācijas piedzinusi no viņa kaitējuma kompensāciju 660774,65 *euro*. Nepamatoti piedzenot kaitējuma kompensāciju, tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 512.panta otro daļu, kas atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē.

Apsūdzētais /E.G./ kasācijas sūdzībā citē pirmās instances tiesas spriedumu, kurā atzīts, ka vismaz kādu darba apjomu SIA /Nosaukums V/ darbinieki ir veikuši. Spriedumā norādīts, ka darbu, par kuru saskaņā ar noslēgtajām vienošanām vairāku gadu garumā tika maksāts SIA /Nosaukums V/, veikuši divi vai trīs SIA /Nosaukums V/ darbinieki. No minētā izriet, ka SIA /Nosaukums V/ ir sniegusi pakalpojumus AS /Nosaukums A/ apdrošināšana. Apsūdzētā ieskatā, ja ir sniegts pakalpojums, par to pienākas samaksa. SIA /Nosaukums V/ samaksu saņēmis atbilstoši noslēgtajiem vienošanās protokoliem. Apelācijas instances tiesa šos apstākļus savā nolēmumā nav vērtējusi, lai gan apelācijas sūdzībā un apelācijas instances tiesas sēdē tika norādīts uz šādu argumentu.

Apsūdzētais kasācijas sūdzībā atsaucas uz Augstākās tiesas Senāta 2012.gada 28.septembra lēmumā lietā Nr.SKK-333/2012 pausto viedokli, kur norādīts, ka tiesas secinājumiem jābūt pamatotiem ar likumam atbilstošu pierādījumu izklāstu un konkrētās situācijas pilnīgu izvērtējumu, un tiesai, taisot nolēmumu, jāizvērtē aizstāvības norādītie pierādījumi un motivēti jāatspēko ar tiem saistītie aizstāvības argumenti. Apsūdzētais norāda, ka lietas materiālos ir pierādījumi tam, ka SIA /Nosaukums V/ veica starp AS /Nosaukums A/apdrošināšana un /Nosaukums/ pašvaldības SIA /Nosaukums B/ 2006.gada 20.februārī noslēgtā līguma Nr.LIG/2006/114 administrēšanas darbus. Izziņā par 2008.gada 19.novembrī – 17.decembrī veiktās AS /Nosaukums A/ apdrošināšanas pārbaudes rezultātiem (2.sējuma 15.-28.lapa) norādīts, ka līguma darbības laikā brokeris SIA /Nosaukums V/ ir skaidrojis apdrošināšanas noteikumus pasūtītājam un tā darbiniekiem, konsultējot gan par nepieciešamajiem dokumentiem, kas iesniedzami atlīdzības pieteikšanai, gan informējot par apdrošināšanas gadījumu atteikumiem. Tādējādi AS /Nosaukums A/apdrošināšana nebija pašai jānodarbina līguma izpildes nodrošināšanā nepieciešamos darbiniekus, jo šos darbus veica SIA /Nosaukums V/ darbinieki. Apsūdzētais uzskata, ka apelācijas instances tiesai kaitējuma kompensācija bija jāsamazina.

Cietušā – /Nosaukums/ – pārstāve /Z.V./ iesniegusi iebildumus par iesniegto kasācijas sūdzību. Pārstāve uzskata, ka kasācijas sūdzībā nav norādīts izteikto prasījumu pamatojums, kā to nosaka Kriminālprocesa likuma 572.pants. Apsūdzētais pirmās instances un apelācijas instances tiesā nav norādījis, ka gadījumā, ja kompensācijas pieteikums tiktu apmierināts, tad kompensācijas apmērs būtu samazināms. No kasācijas sūdzībā norādītā var saprast, ka kompensācijas apmēru apsūdzētais atzīst nezināmā apmērā.

Augstākā tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesas lēmums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 584.panta otrajai daļai kasācijas instances tiesa drīkst pārsniegt kasācijas sūdzībā vai protestā izteikto prasību apjomu un ietvarus gadījumos, kad tā konstatē šā likuma 574. un 575. pantā norādītos pārkāpumus un tie nav norādīti sūdzībā vai protestā.

Kasācijas instances tiesa atzīst, ka lietā pārsniedzams kasācijas sūdzībā izteikto prasību apjoms.

Apsūdzētā /E.G./ aizstāvja /A.S./ apelācijas sūdzībā bija norādīts, ka pirmās instances tiesa savā spriedumā konstatējusi, ka SIA /Nosaukums V/ tomēr ir sniegusi pakalpojumus AS /Nosaukums A/ apdrošināšana. Tiesa atzinusi, ka /E.G./ kā pašvaldības uzņēmuma vadītājam bija jārīkojas saskaņā ar likumā „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu izšķērdēšanas novēršanu" noteikto, bija jāpārliecinās par to, ka pielīgtie darbi tiek izpildīti pilnā apmērā. Ja tika sniegts pakalpojums, tad par to pienākas samaksa. Tādējādi apsūdzība daļā par to, ka AS /Nosaukums A/ apdrošināšana maksājusi par pakalpojumiem, kurus tā nav saņēmusi, ir nepamatota. Aizstāvis norādījis, ka pirmās instances tiesas spriedums ir pretrunīgs.

Kriminālprocesa likuma 511.panta otrā daļa noteic, ka spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam.

Kriminālprocesa likuma 564.panta ceturtā daļa noteic, ka nolēmuma motīvu daļā norādāms apelācijas instances tiesas atzinums par apelācijas sūdzības vai protesta pamatotību, apstākļi, ko noskaidrojusi apelācijas instances tiesa, pierādījumi, kas apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, motīvi, kāpēc apelācijas instances tiesa noraida kādus pierādījumus, un likumi, pēc kuriem tā vadās.

Kasācijas instances tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa minētās Kriminālprocesa likuma normas nav ievērojusi.

Augstākā tiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa sava sprieduma motīvu daļā atzinusi, ka tiesas izmeklēšanas gaitā noskaidrots, ka visu „milzīgo darbu", par kuru saskaņā ar noslēgtajām vienošanām vairāku gadu garumā tika samaksāts SIA /Nosaukums V/ aptuveni 485000,00 latu (690092,83 *euro*) apmērā, pēc būtības veikuši divi vai trīs SIA /Nosaukums V/ darbinieki. Tiesa spriedumā konkrēti norādījusi darbības, kuras veikuši SIA /Nosaukums V/darbinieki /M.D./ un /L.H./. Taču vienlaikus tiesa konstatējusi, ka par darbinieku it kā veiktajām darbībām nav neviena rakstveida pierādījuma. Tiesa arī uzsvērusi, ka /E.G./ kā pašvaldības uzņēmuma vadītājam bija jāpārliecinās par to, ka pielīgtie darbi tiek pildīti pilnā apmērā.

Kasācijas instances tiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas secinājumi daļā par to, vai tika veikti darbi saskaņā ar noslēgto vienošanos starp SIA/Nosaukums V/ un AS /Nosaukums A/ apdrošināšana, ir pretrunīgi. Tiesa ir atzinusi, ka divi – trīs SIA /Nosaukums V/ darbinieki veikuši milzīgu darbu, taču vienlaikus spriedumā konstatējusi, ka darbības bijušas „it kā veiktas", t.i., tiesa vienlaikus SIA /Nosaukums V/ darbinieku paveikto darbu gan atzīst, gan arī apšauba.

Tiesa arī norādījusi, ka par SIA /Nosaukums V/ darbinieku veiktajām darbībām nav gūti dokumentāli pierādījumi. Augstākā tiesa vērš uzmanību, ka atbilstoši Kriminālprocesa likuma 19.panta otrajai daļai personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, nav jāpierāda savs nevainīgums. Kriminālprocesa likuma 126.panta otrā daļa noteic, ka pierādīšanas pienākums pirmstiesas kriminālprocesā ir procesa virzītājam, bet tiesā – apsūdzības uzturētājam.

Apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, jautājumā par piedzīto kaitējuma kompensāciju atzinusi, ka SIA /Nosaukums V/ nebija tiesiska pamata saņemt atlīdzību par Rīgas pašvaldības SIA /Nosaukums B/ piesaistīšanu, jo tā netika veikta, kā arī netika veiktas darbības, kas paredzētas vienošanās protokolos ar SIA/Nosaukums V/ par apdrošināšanas starpniecību, riska administrēšanas un monitoringa pakalpojumiem. Šāds apelācijas instances tiesas atzinums nav pamatots ar pierādījumiem. Apsūdzētā aizstāvja apelācijas sūdzībā minētos argumentus par pretrunām pirmās instances tiesas spriedumā saistībā ar secinājumiem par veiktajiem darbiem saskaņā ar vienošanos par apdrošināšanas starpniecību riska administrēšanas un monitoringa pakalpojumiem, apelācijas instances tiesa savā lēmumā nav vērtējusi.

Tādējādi apelācijas instances tiesa savā lēmumā nav izvērtējusi apsūdzētā aizstāvja apelācijas sūdzībā minētos argumentus par pretrunām pirmās instances tiesas spriedumā sakarā ar secinājumiem par nodarīto kaitējumu, tādēļ tās lēmumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu.

Apelācijas instances tiesa nekonstatēja pirmās instances tiesas pieļauto Kriminālprocesa likuma pārkāpumu un nevērtēja, vai šāds pārkāpums atzīstams par būtisku, tādējādi pieļaujot Kriminālprocesa likuma 562.panta pirmās daļas, 564.panta ceturtās daļas pārkāpumu.

Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas, 562.panta pirmās daļas, 564.panta ceturtās daļas pārkāpumus Augstākā tiesa atzīst par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, kas ir par pamatu apelācijas instances tiesas lēmuma atcelšanai.

Izskatot lietu no jauna, apelācijas instances tiesai atbilstoši Kriminālprocesa likuma 564.panta ceturtajai daļai ir jāsniedz motivēts atzinums par apelācijas sūdzības pamatotību vai nepamatotību, kā arī norādāmi pierādījumi, kas apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, motīvi, kāpēc apelācijas instances tiesa noraida kādus pierādījumus, un likumi, pēc kuriem tā vadās.

Apsūdzētajam/E.G./ piemēroti drošības līdzekļi – uzturēšanās noteiktā vietā un aizliegums izbraukt no valsts.

Augstākā tiesa atzīst, ka apsūdzētajam piemērotie drošības līdzekļi atstājami negrozīti.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587.pantu, Augstākā tiesa

Atcelt Rīgas apgabaltiesas 2016.gada 9.februāra lēmumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.

Apsūdzētajam/E.G./ piemērotos drošības līdzekļus – uzturēšanos noteiktā vietā un aizliegumu izbraukt no valsts – atstāt negrozītus.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis P.Opincāns

Tiesnesis A.Freibergs